

Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP)

**Indkaldelse af ansøgninger til udviklings- og demonstrationsprojekter
samt netværksprojekter**

Ansøgningsfrist er den 21. september 2011 kl. 12:00

Indholdsfortegnelse

1. OM PROGRAMMET	4
A. Formål.....	4
B. Hvad kan der søges tilskud til?.....	4
C. Hvem kan søge?.....	5
D. Kriterier for vurdering af ansøgninger.....	6
E. Ansøgningskema og vejledning.....	8
F. Procedure for behandling af ansøgning.....	8
G. Lovgrundlag og bevilling	9
2. VEJLEDNING TIL UDFYLDELSE AF HOVEDANSØGNING	10
3. VEJLEDNING TIL UDFYLDELSE AF DELTAGERSKEMA.....	15
4. VEJLEDNING TIL UDFYLDELSE AF BUDGETSKEMA	17
A. Generelt.....	17
B. Guide til udfyldelse af de enkelte felter i budgetskemaet.....	19
Bilag 1: Faglig inspiration til ansøgere	24

Indkaldelse af ansøgninger

Bestyrelsen for Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) indkalder ansøgninger om tilskud til projekter, der udvikler og/eller demonstrerer forretningsorienteret nytænkning i det danske fødevarerhverv gennem dynamisk samspil mellem bæredygtighed, effektivitet og værdiløft.

I denne runde uddeles godt 100 mio. kr. Der vil være mulighed for at ansøge GUDP igen i 2012. Indkaldelsen dækker både ansøgninger til udviklings- og demonstrationsprojekter med et samlet projektbudget på mellem 500.000 kr. og maksimalt 20 mio. kr. samt netværksprojekter med et samlet projektbudget på mellem 500.000 kr. og maksimalt 3 mio. kr.

Som udgangspunkt reserveres 90 pct. af rundens midler til store projekter med et samlet projektbudget på over 3 mio. kr., og 10 pct. reserveres til projekter med et samlet projektbudget under 3 mio. kr.

Ansøgningsfristen er onsdag den 21. september 2011 kl.12.00

For at komme i betragtning skal de formkrav og tidsfrister, der fremgår af denne indkaldelse være opfyldt. Du finder både indkaldelse, ansøgningseskema og budgetskema på GUDPs hjemmeside: www.ferv.fvm.dk/gudp eller www.gudp.dk

Tilsagn og afslag forventes meddelt senest torsdag den 8. december 2011.

GUDP afholder **informationsmøder** tirsdag den 16. august i Vejle og fredag den 19. august i København. På møderne vil du få yderligere information om tilskudsmulighederne i 2011, kunne stille spørgsmål om regler og ansøgningsprocedure, netværke med andre ansøgere og naturligvis få mulighed for at møde sekretariatets medarbejdere. Program og tilmelding findes på www.gudp.dk

1. OM PROGRAMMET

A. Formål

GUDP yder tilskud til ambitiøs forretningsorienteret nytænkning i det danske fødevarerhverv gennem dynamisk samspil mellem bæredygtighed, effektivitet og værdiløft.

Ambitionen om samspil kan udtrykkes ved følgende formel, der illustrerer, at fravær eller begrænset omfang af et af formlens led, får konsekvenser for et projekts relevans for GUDP.

Grøn vækst = Bæredygtighed + Effektivitet + Værdiløft

- + **Bæredygtighed** er fokus på miljø, klima, fødevarerikkerhed, sundhed, dyrevelfærd, arbejdsmiljø og etik. Bæredygtighed er en kilde til højere værdi gennem øget resourceeffektivitet
- + **Effektivitet** og produktivitet i produktion og proces øger konkurrencedygtighed, vækst og udnytter ressourcerne optimalt og bæredygtigt
- + **Værdiløft** indtænkes i alle værdikædens led. Værdiløft opnås gennem høj kvalitet, markedsudvikling, effektivitet, vækst og bæredygtighed

Tilskud fra GUDP ydes med henblik på, at projekterne efterfølgende fører til kommerciel udbredelse af resultaterne, og der skal derfor være udarbejdet forretningsplan(-er) på ansøgningstidspunktet. Forretningsplanen indgår som en del af ansøgningen.

For yderligere information om GUDPs formål henvises til programmets strategi- og handlingsplan på http://ferv.fvm.dk/strategi_og_handlingsplan.aspx?ID=79361

En række udfordringer og potentialer i fødevarersektoren er beskrevet for de forskellige delsektorer i bilag 1: "Faglig inspiration til ansøgere". Bilaget kan med fordel læses i forbindelse med udformning af ansøgningen.

B. Hvad kan der søges tilskud til?

Udvikling og demonstration¹

Udviklings- og demonstrationsprojekter er projekter, hvor én eller flere deltagere gennemfører en række indbyrdes afhængige og understøttende aktiviteter som f.eks.

- udvikling, herunder udvikling af prototyper og gennemførelse af nødvendige tests under praktiske forhold
- anvendelsesorienteret forskning, når den er et nødvendigt middel til at opnå udviklingsdemonstrationsmål
- demonstrationsaktiviteter, der har til formål at sprede viden om anvendelsen af forsknings- og/eller udviklingsaktiviteter

¹ For yderligere information om udviklings- og demonstrationsprojekter henvises til bekendtgørelsens kapitel 2 § 3: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=132914>

Det er afgørende, at demonstrationsaktiviteter ikke forveksles med markedsføringsaktiviteter. Demonstrationsaktiviteter er kendetegnet ved, at demonstrationen vedrører videnskabelig eller teknisk viden og lignende, der ikke omsættes på et marked. Demonstrationen må ikke øge produktets værdi eller på anden vis give øgede indtjeningsmuligheder for den som gennemfører demonstrationen eller det demonstrerede.

Tilskudssatserne kan ses i afsnit 4: Vejledning til udfyldelse af budgetskema.

Der kan søges om tilskud til udviklings- og demonstrationsprojekter med en varighed på op til 4 år og med et samlet projektbudget på mellem 500.000 kr. og maksimalt 20 mio. kr.

Netværk

Netværksprojekter er projekter, der sigter efter at kortlægge barrierer og de erhvervsmæssige perspektiver og potentialer for udvikling på et afgrænset område inden for de udfordringer, erhvervene står overfor. Projekterne kan bl.a. bidrage til fastlæggelse af udviklingsstrategier for udfordringerne skitseret i bilag 1 eller andre udfordringer identificeret af deltagerne. Netværksprojekter bør gennemføres i samarbejde mellem deltagere fra hele værdikæden.

Netværksprojekter kan opnå tilskud på 50 pct. af de tilskudsberettigede udgifter under de såkaldte de minimis-regler i reglerne om statstilskud (Se afsnit 4: Vejledning til udfyldelse af budgetskema).

Der kan søges om tilskud til etablering af netværk med en varighed på 1-2 år og et samlet projektbudget på mellem 500.000 kr. og maksimalt 3 mio. kr.

Aktiviteter, der ikke ydes tilskud til

GUDP giver i denne ansøgningsrunde *ikke* tilskud til følgende aktiviteter:

- virksomhedsspecifik procesoptimering (f.eks. LEAN)
- opbygning af innovationskompetencer, herunder uddannelsesaktiviteter
- virksomhedsspecifik markedsføring og testmarkedsføring
- kollektive generiske kampagner

Rene forskningsprojekter henvises til at søge andre relevante tilskudsordninger.

Andre tilskudsordninger

Der findes en række tilskudsordninger indenfor fødevarerektoren, der yder tilskud til forskning, udvikling, demonstration og/eller markedsmodning. Ansøgere bør overveje, hvilken tilskudsordning, der er mest relevant.

Oversigter over andre tilskudsordninger kan findes på bl.a. www.vækstguiden.dk og www.ferv.fvm.dk/tilskudsguide

C. Hvem kan søge?

GUDP kan søges af virksomhedsregistrerede personer, virksomheder, brancheorganisationer, foreninger, selvejende institutioner og offentlige forskningsinstitutioner, som er registreret i det Centrale Virksomheds Register (CVR).

Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter (GTS), brancheorganisationer, foreninger, samt selvejende institutioner betragtes i tilskudsmæssig sammenhæng som private virksomheder.

GUDP ønsker at fremme involverende samarbejder på tværs af aktører og områder for at styrke vidensspredning og netværk. Derfor lægger GUDP vægt på aktiv og finansiel deltagelse fra erhvervslivet.

Der kan ikke ydes tilskud til udenlandske forskningsinstitutioner eller virksomheder, men de kan indgå i et projekt som eksterne rådgivere.

D. Kriterier for vurdering af ansøgninger

GUDP prioriterer projekter, der har fokus på dynamikken i samspejlet mellem bæredygtighed, effektivitet og værdiløft. GUDP ser de tre dele som den sammenhæng, der skaber grøn vækst. Fravær eller begrænset omfang af et eller flere af elementerne, vil have betydning for det givne projekts relevans for GUDP.

Ansøgningen vil blive vurderet ud fra otte kriterier, hvoraf kriterierne 1-3 fokuserer på miljømæssige bidrag; kriterierne 4-6 omhandler den økonomiske effekt, mens kriterierne 7 og 8 indeholder en række tværgående elementer.

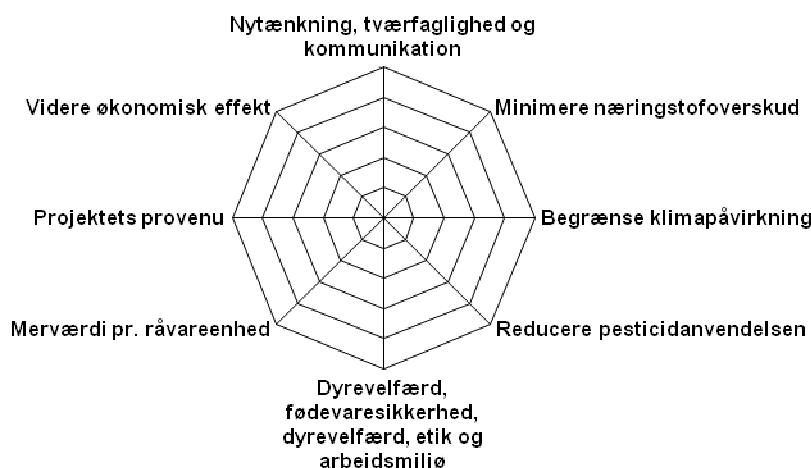
1. Minimeret næringsstofoverskud
Projektets bidrag til reduktion af kvælstof- og fosforoverskud per hektar eller dyreenhed under forudsætning af efterfølgende opskalering
2. Begrænset klimapåvirkning
Projektets bidrag til reduktion i udledning af klimagasser (CO₂-ækvivalenter) under forudsætning af efterfølgende opskalering
3. Reduceret pesticidanvendelse
Projektets bidrag til reduktion i pesticidanvendelsen pr. hektar (behandlingshyppighed) under forudsætning af efterfølgende opskalering
4. Projektets provenu
Det økonomiske afkast projektets resultater vil generere for tilskudsmodtagerne efter 3 år
5. Merværdi pr. råvareenhed
Den merværdi projektet kan tilføre en given råvare skaleret med udbredelsen
6. Videre økonomisk effekt
Projektets potentiale i forhold til opskalering samt de økonomiske effekter heraf.
7. Dyrevelfærd, arbejdsmiljø, etik m.v.
  - Projektets bidrag til forbedret dyrevelfærd under forudsætning af efterfølgende opskalering
  - Projektets bidrag til fødevarer sikkerhed og sundhed under forudsætning af efterfølgende opskalering
  - Projektets bidrag til forbedring af arbejdsmiljøet under forudsætning af efterfølgende opskalering
  - Projektets etiske konsekvenser
8. Nytænkning, tværfaglighed og kommunikation
  - Projektets nytænkning herunder udvikling af nye forretningsmodeller og forretningsområder

- Projektets samarbejde på tværs af aktører og områder
- Projektets indsats for gennem kommunikation at synliggøre indsats og resultater til inspiration for andre. Kommunikation skal naturligvis ske under hensyntagen til beskyttelse af kommercielle interesser

Logikken er, at en ansøgning vil blive vurderet i henhold til 8 kriterier, der hver vejer 1/8 i den samlede vurdering. Dette gælder også de to kriterier, som rummer en række delkriterier. Et projekt vil blive vurderet i sin helhed, dvs. den samlede vægtning af de forskellige kriterier. Det skal tilstræbes, at fokus og forbedring på et område ikke har den konsekvens, at et andet område tilsvarende forværres.

Ved beskrivelsen af et projekts bidrag på de forskellige kriterier er det vigtigt at angive udgangspunktet, så projektets bidrag kan identificeres og kvalificeres. Det er ansøger selv, der skal angive, hvordan situationen på området er lige nu, og hvordan projektet kan bidrage til forbedringer.

Ansøgninger til netværksprojekter vil, som udgangspunkt, blive vurderet ud fra de samme kriterier, som gælder for udviklings- og demonstrationsprojekter. Netværksprojekter forventes dog ikke på kort sigt at bidrage med konkrete løsninger på de udfordringer, der eksisterer i fødevarerektoren. De vil derfor blive vurderet på de perspektiver og potentialer, de har for at fremme ny udvikling i samspillet mellem bæredygtighed, effektivitet og værdiløft.

Kommercielle forhold og forretningsplan

Netværksprojekter forventes at have erhvervmæssige perspektiver og forventes indirekte at understøtte disse perspektiver for en sektor, et teknologiområde eller lignende. Netværksprojekter skal dog ikke lave forretningsplaner.

For udviklings- og demonstrationsprojekter skal der udarbejdes konkrete forretningsplaner for udvikling af markedsområder og evt. eksport af projektets resultater mm.

Som en del af projektansøgningen skal der derfor udarbejdes en selvstændig forretningsplan for hvert resultat, som i projektet måtte have et kommercielt potentiale og formål. Forretningsplanen

skal give et overblik over forretningsmodel, organisation og økonomi i de(t) påtænkte produkt(er).

Indholdet af forretningsplanen skal være baseret på fakta med henvisninger til relevante kilder. Det er vigtigt at understøtte med data, som beskriver f.eks. markedsstørrelse og vækstrater.

Kommunikation

Som en del af projektbeskrivelsen skal ansøger udarbejde en kommunikationshandlingsplan for projektet. Handlingsplanen skal forholde sig til hvem, der har interesse i projektets idé og resultater, samt hvordan man vil kommunikere og videndele til relevante målgrupper.

Hvis projektet opnår tilsagn, vil ansøger blive anmodet om at sende et udfyldt faktaark til GUDP-kontoret. Faktaarket skal målrettes den brede befolkning og formuleres i et klart og letforståeligt sprog. Faktaarket skal inkludere citater, der er godkendt til pressebrug. Faktaarket vil blive offentliggjort på GUDPs hjemmeside, ligesom det vil blive anvendt i forbindelse med eventuelle journalistiske omtaler af projektet i dagspressen.

Kommerciel tilbagebetaling

I de tilfælde, hvor en kommerciel udnyttelse af resultaterne giver tilskudsmodtageren et nettoprovenu over en periode på 3 år efter projektets afslutning, skal der ske tilbagebetaling til FødevarerErhverv. Tilbagebetalingen kan ikke overstige tilskuddets størrelse.

For yderligere oplysninger henvises til "Vejledning om tilbagebetaling af tilskud", som kan findes på www.gudp.dk

E. Ansøgningsskema og vejledning

Skemaer til ansøgning ligger på: www.gudp.dk

Alle felter i ansøgningsskemaet skal udfyldes. Ansøgningen skal udarbejdes på dansk.

Ansøgningen består af:

- Skema A: Hovedansøgning
- Skema B: Budgetskema og gantt diagram
- Skema C: Deltagerskema(er)
- CV'er for projektleder og nøglepersoner

Bilag der sendes med ansøgningen udover ansøgningsskemaerne nævnt ovenfor, vil ikke indgå i sagsbehandlingen.

Skemaerne, én scannet og én ikke-scannet version, sendes til GUDP-kontorets e-mail: gudp-kontor@ferv.dk

Ansøgningsfristen er onsdag den 21. september kl. 12.00

Ansøgninger modtaget efter tidsfristen vil ikke blive behandlet. Ansøgninger kan desuden afvises, såfremt de krav, der fremgår af denne indkaldelse, ikke er overholdt.

F. Procedure for behandling af ansøgning

Behandlingen af modtagne ansøgninger vil ske på grundlag af det indsendte materiale.

De 8 prioriteringskriterier angivet i punkt D indgår i den konkrete vurdering af ansøgningerne. På dette grundlag udvælger bestyrelsen et antal ansøgninger, der vil modtage tilsagn om tilskud.

Under sagsbehandlingen er det muligt for GUDP at indhente faglig rådgivning fra eksterne sagkyndige. Det påses, at de eksterne sagkyndige ikke er inhabile, og de pålægges fortrolighed i forbindelse med behandlingen af ansøgningsmaterialet.

Det Strategiske Forskningsråd (DSF) vil blive anmodet om at foretage en forskningsfaglig vurdering af ansøgningens forskningsdel. Hvis ansøgningen indeholder forskning, skal ansøger i skema A, felt A19, redegøre for ansøgningens forskningsfaglige indhold, herunder forskningsdelens problemformulering, forskningsmæssige "state of the art", teoretiske grundlag og metode samt projektdeltagernes forskningsmæssige kvalifikationer. Hvis DSF vurderer forskningsdelen som ikke-støtteværdig, kan GUDP ikke støtte denne del.

I de tilfælde, hvor der indhentes ekstern faglig rådgivning, herunder fra DSF, og vurderingen er til ugunst for ansøger, får ansøger i en partshøring mulighed for at kommentere den eksterne vurdering. Det sker med henblik på at afklare, om den eksterne vurdering er baseret på misforståelser i forhold til ansøgningen. Et partshøringssvar kan give anledning til, at partshøringssvaret forelægges den eksterne sagkyndige med henblik på en eventuel revurdering af den pågældende ansøgning. Den eksterne faglige rådgivning vil indgå som en del af GUDP-bestyrelsens beslutningsgrundlag.

Ansøger kan forvente at modtage tilsagn eller afslag senest torsdag den 8. december 2011 på baggrund af GUDP-bestyrelsens afgørelse.

Ansøgningerne behandles fortroligt indenfor rammerne af Lov om offentlighed i forvaltningen.

Efter modtagelsen af ansøgninger vil GUDP forbeholde sig ret til at offentliggøre en liste over indkomne ansøgninger. Listen vil indeholde projekttitel og navnet på hovedansøgeren. Når bestyrelsen har truffet afgørelse offentliggøres en liste med projekttitler, tilskudsbeløb og tilskudsmodtagere på GUDPs hjemmeside.

G. Lovgrundlag og bevilling

De gældende regler for GUDP fremgår af:

- Lov nr. 1502 af 27. december 2009 om tilskud til Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram – GUDP-loven
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=129569>
- Bekendtgørelse nr. 922 af 15. juli 2010 om tilskud til Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=132914>

På Finansloven for 2011 er der afsat 209 mio. kr., som GUDP skal fordele på udviklings- og demonstrations og forskningsprojekter inden for områderne fødevarer, jordbrug, fiskeri og akvakultur.

Der henvises til GUDPs Strategi 2011-2013 og Handlingsplan 2011, som findes på http://ferv.fvm.dk/strategi_og_handlingsplan.aspx?ID=79361

2. VEJLEDNING TIL UDFYLDELSE AF HOVEDANSØGNING

Skema A: Hovedansøgnings-skema for GUDP-projekter

Alle nedenstående felter skal udfyldes. Skrifttype Arial, str. 11, enkelt linjeafstand skal anvendes.	
A1. Projekttype	Afkryds hvilken slags ansøgning det drejer sig om: Udviklings- og demonstrationsprojekt, Udviklings- og demonstrationsprojekt med forskningsandel eller netværksprojekt.
A2. Projektitel (max. 10 ord), samt eventuelt akronym:	Angiv en sigende projektitel. Projektets titel anvendes blandt andet ved offentliggørelse af tilsagn og anden omtale af projektet.
A3. Kort projektbeskrivelse:	Beskrivelsen skal indeholde formål, forventede resultater og en vurdering af projektets effekt. Skal skrives i et let forståeligt sprog. Må max. fylde 1.500 karakterer inkl. mellemrum.
A4. Navn på hovedansøgers/ projektledende virksomhed eller institution:	Navn på hovedansøger og dermed også den projektledende virksomhed eller institution
A5. Kommune:	Virksomheds/institutions hjemkommune.
A6. CVR-nummer:	Danske virksomheder har et CVR-nummer. CVR-nummeret er et 8-cifret nummer, der er unikt for den enkelte virksomhed. CVR-nummeret er virksomhedens identifikationsnummer. Det er således CVR-nummeret, der skal bruges, når en virksomhed ønsker at identificere sig overfor myndigheder.
A7. P-nummer:	Ud over et CVR-nummer får en virksomhed også tildelt ét såkaldt P-nummer (Produktionsenhedsnummer) for hver fysisk beliggenhed, hvor virksomheden driver virksomhed fra. P-nummeret er et 10-cifret entydigt nummer. Da virksomheden tildeles et P-nummer for hver fysisk beliggenhed, hvorfra der drives virksomhed, kan der således være tilknyttet flere P-numre til samme CVR-nummer. En produktionsenhed er en adresse, hvor virksomheden udfører aktiviteter.
A8. Adresse:	Den adresse som står i dette felt, skal være identisk med den adresse, der er registreret i det Centrale Virksomheds Register for det angivne CVR- og P-nummer.
A9. Projektleders navn og titel:	Navn og titel på den projektansvarlige overfor Fødevarer-Erhverv, samt det tlf. nummer og den e-mailadresse
A10. Tlf. og e-mailadresse:	Fødevarer-Erhverv skal bruge til generel korrespondance.
A11. Ansøgt beløb:	Det samlede projektbudget skal være på mellem 500.000 kr. og maksimalt 20 mio. kroner. For netværksprojekter skal det samlede projektbudget være på mellem 500.000 kr. og maksimalt 3 mio. kr. I feltet anføres det samlede ansøgte beløb – fremgår også af felt B15 i budgetarket
A12. Er der/har der været søgt om tilskud til projektet under andre statslige eller regionale ordning?	Afkryds, hvorvidt der har været eller er ansøgt om støtte til projektet under en anden statslig eller regional ordning (dækker hele projektet og alle deltagere). I bekræftende fald anføres, hvilken ordning og det år, der er søgt.

A13. Startdato:	Forventet dato for projektets start – tidligst 1. januar 2012	A14. Slutdato:	Forventet dato for projektets afslutning (projektperioden må maksimum løbe over 4 år, dog kun 2 år for netværksprojekter).
------------------------	---	-----------------------	--

A15. Ansøgers bekræftelse		
<p>Ansøger forpligter sig til straks at orientere FødevarerErhverv, såfremt der sker væsentlige ændringer i de indsendte oplysninger, herunder hvis der modtages finansiering til projektet eller dele af projektet fra anden side, som ansøger ikke havde kendskab til på ansøgningstidspunktet.</p> <p>Ansøger bekræfter hermed, at alle de givne data og informationer i ansøgningmaterialet er korrekte.</p>		
Dato:	Underskrivers navn/stempel:	Underskrift:
<p>Her sættes institutionens/virksomhedens stempel eller underskrivers navn skrives med blokbogstaver.</p> <p>Ved enkeltvirksomhedsprojekter underskrives hovedansøgningsskemaet af institutionens/virksomhedens økonomisk ansvarlige. Ved samarbejdsprojekter underskrives ansøgningsskemaet af hovedansøger (projektleder).</p>		

A 16. Virksomhedsstørrelse	Angiv virksomhedens størrelse. Se side 20 for yderligere vejledning om virksomhedsstørrelse.		
A17. Projektform:	Der afkrydses, hvorvidt der er tale om et samarbejdsprojekt eller et enkeltvirksomhedsprojekt		
A18. Oversigt over nøglepersoner, fra deltagende virksomheder/institutioner i projektet, samt det forventede omfang af deres engagement			
Navn	Stilling	Timeantal	Institution/virksomhed
Oversigten skal oplyse navn, stilling og arbejdssted for relevante nøglepersoner, som indgår i projektet, samt det forventede timeantal hos nøglepersoner, som involveres i projektet			

A19. Oplysninger til forskningsfaglig vurdering – skal kun udfyldes, hvis der i felt A1 er sat kryds i Udviklings- og demonstrationsprojekter med forskningsandel

Det Strategiske Forskningsråd (DSF) foretager en forskningsfaglig vurdering.

Ansøger skal derfor redegøre for følgende punkter med henblik på den forskningsfaglige vurdering (maks. 4 sider):

- Forskningsdelens faglige indhold, herunder hvorledes forskningen indgår som et nødvendigt middel til at opnå konkrete udviklings- og demonstrationsmål ”.
- Forskningsdelens problemformulering, forskningsmæssige ”state of the art”, teoretiske grundlag og metode.
- Antal ph.d.’er, hvis sådanne indgår i projektet og oplysning om hvordan deres arbejde integreres i projektet.
- Relevante oplysninger om arbejdsdeling i projektet samt nøglepersoner.

Markér, blandt de vedlagte CV’er, hvilke der er relevante for den forskningsfaglige vurdering med ”DSF” i øverste højre hjørne.

Opmærksomheden henledes på, at oplysningerne til den forskningsfaglige vurdering skal udformes, som en selvstændig redegørelse om forskningsdelen. Med andre ord skal den kunne læses selvstændigt uden samtidig at læse ansøgningen i øvrigt.

Projektbeskrivelse

A20. Projektets formål, mål og arbejdsplaner (maks. 2 side)

Beskriv hvorledes projektet bidrager til løsning af væsentlige udfordringer for fødevarer-, jordbrugs-, fiskeri- og akvakulturerhvervene og til de generelle fødevarer-, erhvervs- og miljøpolitiske målsætninger, herunder begrundelse for fokus på hhv. hele produktværdikæden eller udvalgte dele heraf (f.eks. primærproduktion, forarbejdning, handel eller transport). Opstil et klart formål, klare milepæle og aktiviteter for projektet, der søges tilskud til. Aktiviteter og milepæle skal desuden komme til udtryk i det udfyldte gantt diagram (skema B) fordelt på arbejdsplanniveau. Arbejdsplanernes indhold kan uddybes kortfattet i dette afsnit.

A22. Projektets konkrete effekter (maks. 1 side)

Konkret beskrivelse og kvantitativ angivelse af status, forventet effekt og skalerbarhed i forhold til følgende fire GUDP prioriteringskriterier: 1. Minimere næringsstofoverskuddet – angives i forhold til skaleringsenheden f.eks. kg/ha, kg/DE mm.; 2. Begrænse klimapåvirkningen – angives som CO₂-ækvivalenter; 3. Reducere pesticidanvendelsen – angives som behandlingshyppighed 4. Dyrevelfærd, fødevarer sikkerhed, sundhed arbejdsmiljø og etik.

Status og skalerbarhed angives i videst muligt omfang på baggrund af kilder som f.eks. statistik, offentliggjorte rapporter eller lignende f.eks. næringsstofftab per ha., produktionsomfang eller lignende. Forventede effekter angives kvantitativ i forhold til status på området.

Eksempel 1) Projektet vedrører udvikling af en teknologi til sprøjtning, der doserer herbicidet efter det stedspecifikke ukrudtstryk. Effekten forventes at kunne reducere den nødvendige mængde af aktivstof med 10 % pr. ha. for kornarealet, og teknologien forventes inden for fem år anvendt på halvdelen af kornarealet. Behandlingshyppigheden for herbicider var i 2009 1,28 pr. ha. (Danmarks Statistik) og anvendelse af projektets teknologi vil kunne reducere dette med 0,2.

Eksempel 2) Projektet vedrører forbedret udnyttelse af fosfor i foder i svineproduktionen. Effekten forventes at være en reduktion i behovet for tilsætning af foderfosfat til foderet med mindst 6 % og forventes inden for tre år udbredt til 40 % af svinebestanden. Fosforoverskuddet var i 2005/2006 27.477 t. (Kyllingsbæk, 2008). Der blev i 2007 anvendt 8.900 t. foderfosfat i svineproduktionen (Midtvejsevaluering af VMP III, Afrapportering fra Kommissorium for

fosforafgift, Miljøministeriet og Fødevareministeriet, 2009) og reduktionen er hermed 213 t. P (8.900.000 * 0,06 * 0,4) svarende til 0,2 kg./DE svin ved en svinebestand på 1,1 mio. DE.

A22. Projektets organisering og ledelse (maks. 1 side)

Beskrivelse af projektets organisering og ledelse, herunder om der er etableret en projektstyregruppe. Sammenhæng og synergi mellem arbejdsplaner og deltagere skal fremgå og synliggøres i gantt diagram (skema B). Beskrivelse af projektleders og deltagernes kompetencer til at gennemføre projektet (**max. 5 linjer per deltager**).

A23. Projektets sammenhæng med andre tidligere og igangværende projekter. (maks. ½ side)

Redegør for projektets originalitet og for eventuelle andre relevante projekter (evt. reference til tidligere projekter).

A24. Projektets forventede samarbejde med andre relevante virksomheder/institutioner/projekter både nationalt og internationalt (maks. ½ side)

Beskrivelse af forventet samarbejde med andre relevante virksomheder/institutioner/projekter, der ikke deltager i projektet.

A25. Kommunikationsplan (maks. ½ side)

Planen skal forholde sig til hvem, der har interesse i projektets idé og resultater, samt hvordan projektet vil blive kommunikeret til relevante målgrupper, herunder:

- beslutningstagere, med fokus på udfordringer og løsninger
- faglige miljøer, med fokus på mål, metode og resultater
- brugere, forbrugere og samfundet som helhed

Der skal indgå kontaktdata på en person, der vil kunne medvirke i et interview eller evt. i en 'informationskampagne' for GUDP. Der kan i projektets budget afsættes op til 50.000 kr. til kommunikation.

A26. Projektets økonomiske effekt (maks. ½ side)

Der redegøres for projektets videre økonomiske effekt i erhvervet. Det skal fremgå om andre aktører end projektdeltagerne vil opnå en merindtjening/mindre omkostning ved anvendelse af resultatet samt den forventede udbredelse af anvendelsen. F.eks. vil en udbytteøgning (uden øgede omkostninger) på 10 % i en afgrøde give en videre økonomisk effekt på 10 % x prisen x det areal stigningen kan udbredes til.

Forretningsplan – OBS! Skal ikke udfyldes af netværksprojekter

Det er vigtigt, at ansøger giver så præcist et bud som muligt, da forretningsplanen udgør en væsentlig del af grundlaget for GUDP-bestyrelsens vurdering af projektets vækstpotentiale. Ikke alle ansøgere vil dog være i stand til at præsentere en forretningsplan med højt detaljeringsniveau. Såfremt projektet opnår tilsagn fra GUDP vil der i forbindelse med statusafrapportering blive anmodet om opdatering af forretningsplanen i takt med, at der opnås resultater og øget indsigt i muligheder og barrierer for kommercialisering.

A27. Projektets output (maks. 1 side)

Forretningsplanen fokuserer på et produkt, en model eller viden, som projektet består af. Outputtet skal beskrives og det skal fremgå, hvem af projektdeltagerne, der er ansvarlig for outputtet. Beskrivelse af beskyttelse af projektets output med f.eks. patent, varemærke eller copyright.

Hvis der er flere deltagere, der får hver deres indtjeningsmulighed, skal der udarbejdes en forretningsplan pr. virksomhed/output (Er der behov for yderligere forretningsplaner kan skemaet findes på hjemmesiden).

A28. Markedet og kunder (maks. ½ side)

Hvem er aftageren, og hvor stort er det samlede marked og den del af markedet, der er adresserbart?

Er det muligt at producere projektets output i et omfang, der kan imødekomme stor efterspørgsel på markedet?

Hvordan ser markedet ud om tre-fem år?

A29. Forretningsgrundlag (maks. 1 side)

Hvilket økonomisk potentiale har projektets output i forhold til vækst, beskæftigelse eller eksport? Er der tale om egenproduktion eller outsourcing?

Angivelsen af effekter skal være så konkret og målbar som mulig. Det skal desuden fremgå, hvordan potentiel indtjening og rettigheder evt. er fordelt mellem projektets deltagere.

A30. Forretningsmodel (maks. ½ side)

Hvor og hvordan genereres omsætningen?

Hvad er salgsmålene, herunder relaterede aktiviteter og ansvar for at opnå disse?

Hvordan er prissætningen?

Hvordan kan forretningsmodellen opskaleres?

Hvordan vil producenten være i stand til at imødekomme efterspørgslen?

A31. Risikoanalyse (maks. ½ side)

Hvilke risici er der i forhold til udvikling og sandsynlighedsforholdet af projektets output, og hvilke tiltag vil tage højde for disse?

Hvilke konkurrenter er der til projektets output, herunder omsætning, udbredelse, styrker og svagheder for konkurrerende outputs?

Hvordan ser indtrængningsbarriererne ud for andre, som vil levere de samme eller bedre outputs?

A32. Offentliggørelse af persondata på internettet.

Vær opmærksom på, at nogle af de afgivne oplysninger kan blive offentliggjort på internettet, jævnfør indkaldelsen pkt. F "Procedure for behandling af ansøgning".

A33. Tjekliste ved indsendelse af ansøgningsmaterialet

- ✓ Hovedansøgningsskema **A** - det tjekkes at alle felter er udfyldt.
- ✓ Hovedansøgningsskema **A** **skal** underskrives af projektleder/økonomisk ansvarlig ved enkeltvirksomhedsprojekter.
- ✓ Budgetskema og gantt diagram **B** – der skal udfyldes et budgetskema for hver aktivitetstype, der ansøges om. En deltager kan dermed have op til 3 budgetskemaer
- ✓ Deltagerskemaer **C** – der skal udfyldes et deltagerskema for hver deltager, som søger tilskud, inkl. hovedansøger/projektleder. Skemaet underskrives af virksomhedens økonomisk ansvarlige.
- ✓ CV'er for alle relevante nøglepersoner i projektet (angivet i felt A18) skal vedhæftes som bilag. Tjek, at de ikke fylder mere end max. 1 side pr. nøgleperson, for projektleder max. 2 sider.
- ✓ Ansøgninger indsendes udelukkende elektronisk til GUDP-kontorets e-mail: gudp-kontor@ferv.dk – i emnefeltet skrives: Projektitel
Følgende tre filer skal vedhæftes mail med ansøgning - to pdf-filer som hver især indeholder hovedansøgningsskema, deltagerskemaer og CV'er, samt Excel-fil:
  - ✓ pdf-fil (**ikke**-scannet version).
  - ✓ pdf-fil (**skal** være scannet og indeholde samtlige underskrifter).
  - ✓ Excel-fil (**ikke**-scannet) med budgetskema og Gantt diagram.
- ✓ Særskilt materiale til vurdering af forskningshøjden – kun projekter med forskningsandel (se evt. punkt A19)

3. VEJLEDNING TIL UDFYLDELSE AF DELTAGERSKEMA

Skema C: Deltagerskema for GUDP-projekter

Der udfyldes et deltagerskema for hver deltagende institution/virksomhed inklusiv hovedansøger (den institution/virksomhed der har projektledelsen).			
C1. Projektitel: (max. 10 ord) Samt eventuelt akronym:		Skal være i overensstemmelse med titlen, der er angivet i hovedansøgningen.	
C2. Deltager:		Navn på institution/institut/virksomhed/afdeling	
C3. Kommune:		Virksomheds/institutions hjemkommune.	
C4. CVR-nummer:		Danske virksomheder har et CVR-nummer. CVR-nummeret er et 8-cifret nummer, der er unikt for den enkelte virksomhed. CVR-nummeret er virksomhedens identifikationsnummer. Det er således CVR-nummeret, der skal bruges, når en virksomhed ønsker at identificere sig overfor myndigheder.	
C5. P-nummer:		Ud over et CVR-nummer får en virksomhed også tildelt ét såkaldt P-nummer (Produktionsenhedsnummer) for hver fysisk beliggenhed, hvor virksomheden driver virksomhed fra. P-nummeret er et 10-cifret entydigt nummer. Da virksomheden tildeles et P-nummer for hver fysisk beliggenhed, hvorfra der drives virksomhed, kan der således være tilknyttet flere P-numre til samme CVR-nummer. En produktionsenhed er en adresse, der ejes af en virksomhed; en adresse, hvor virksomheden udfører aktiviteter.	
C6. Adresse		Den adresse som står i dette felt, skal være identisk med den adresse, der er registreret i det Centrale Virksomheds Register for det angivne CVR- og P-nummer.	
C7. Navn og titel:		Navn og titel på den projektansvarlige overfor FødevarerErhverv, samt det tlf. nummer og e-mailadresse FødevarerErhverv skal bruge til generel korrespondance	
C8. Tlf. og e-mailadresse:			
C9. Ansøgt beløb:		Her anføres deltagerens samlede ansøgte beløb, der fremgår ved at lægge deltagerens ansøgte beløb sammen – op til tre beløb, hvis deltageren medvirker med alle tre aktivitetstyper	
C10. Start dato:	Forventet dato for projektets start - tidligst 1. januar 2012	C11. Slutdato:	Forventet dato for projektets afslutning (projektperioden må maksimum løbe over 4 år).

C12. Ansøgers bekræftelse

Underskrift fra den økonomiske ansvarlige bekræfter budgettet og er samtidig en accept af, at virksomheden/institutionen deltager i projektet jf. de angivne oplysninger.

Vær opmærksom på, at nogle af de afgivne oplysninger kan blive offentliggjort på internettet, jævnfør indkaldelsen punkt F "procedure for behandling af ansøgning."

Dato:	Underskrivers navn/stempel:	Underskrift:
--------------	------------------------------------	---------------------

Her sættes institutionens/virksomhedens stempel eller også skrives underskrivers navn med blokbogstaver.

Deltagerskemaet underskrives af institutionens/virksomhedens økonomisk ansvarlige.

C13. Aktivitetstype	Der afkrydses hvilke aktivitetstyper deltageren medvirker i. For hver deltager, der indgår i projektet, udfærdiges et budget. Er deltageren involveret i flere aktivitetstyper, udfærdiges der ét budget for hver aktivitetstype. Dette skyldes, at tilskudssatserne varierer alt efter aktivitetstype og virksomhedsstørrelse.
C14. Virksomhedsstørrelse	Angiv virksomhedens størrelse. Se side 20 for yderligere vejledning om virksomhedsstørrelse.
C15. De minimis støtte seneste 3 år	Kun relevant for ansøgere til netværksprojekter. Afkryds hvorvidt der er modtaget de minimis støtte de seneste 3 regnskabsår. I bekræftende fald anføres det samlede beløb. Se i øvrigt vejledning til budgetskema.

C16. Oversigt over deltagere fra institutionen/virksomheden (CV på relevante nøglepersoner vedlægges hovedansøgning)	
Navn:	Titel:
Navn:	Titel:
Navn:	Titel:
Navn:	Titel:
Navn:	Titel:
Navn:	Titel:

4. VEJLEDNING TIL UDFYLDELSE AF BUDGETSKEMA

Vejledningen giver først en generel uddybning af budgetmæssige emner og derefter en guide til at udfylde de enkelte felter i budgetskemaet.

A. Generelt

Det er en forudsætning, at udgifterne kan relateres direkte til projektet, og at de er nødvendige for at gennemføre projektet. Endvidere er det en forudsætning, at udgifterne er afholdt i den godkendte projektperiode.

Følgende udgiftsposter er tilskudsberettigede:

- Løn afholdt i projektperioden til personer, der deltager i projektet
- Udgifter til ekstern bistand
- Øvrige aktiviteter
- Udgifter til apparatur og andet udstyr ydes i begrænset omfang, efter særlig begrundelse og alene udviklings- og demonstrationsprojekter
- Andre direkte udgifter, der er nødvendige for at gennemføre projektet
- Indirekte udgifter, herunder overhead, der er nødvendige for at gennemføre projektet

Der ydes ikke tilskud til dækning af udgifter til aktiviteter, der er gennemført inden projektet har opnået tilsagn.

Alle udgifter skal opgives uden moms, med mindre ansøger selv afholder momsen og derfor har søgt dækning af udgiften.

Egenfinansiering og anden offentlig medfinansiering

Egenfinansiering omfatter i GUDPs budgetskemaer alene private virksomheders finansiering af egne tilskudsberettigede udgifter til projektet.

Statslig finansiering af tilskudsberettigede udgifter samt andre offentlige tilskud til projektet er altid "anden offentlig medfinansiering". Både universiteter og andre offentlige institutioners egenfinansiering samt tilskud fra landbrugets fonde er hermed "anden offentlig finansiering". Projektaktiviteter kan som hovedregel kun medfinansieres med andre nationale offentlige midler op til den gældende maksimale tilskudsprocent for aktivitets- og virksomhedstypen.

Hvis den maksimale tilskudsprocent f.eks. er 75 pct., og der ansøges om 50 pct. fra GUDP, kan maksimalt 25 pct. dækkes af yderligere tilskud fra andre nationale offentlige midler. De resterende 25 pct. skal komme fra egenfinansiering eller andre ikke offentlige kilder.

Det kan gøres til en betingelse for tilsagn, at andre offentlige midler indgår i projektet. Ansøges der f.eks. om andre tilskud til det samlede projekt, kan det gøres til en betingelse, at de andre tilskud opnås.

Supplerende anden offentlig medfinansiering

Udviklings- og demonstrationsprojekter, der er omfattet af de anførte kategorier (landbrugsprodukter) i EF-traktatens bilag 1, kan dog modtage anden offentlig finansiering op til 100 pct. af de tilskudsberettigede udgifter.

Her kan den samlede offentlige finansiering udgøre 100 pct. under forudsætning af:

- at aktiviteterne er af generel interesse for den pågældende sektor eller delsektor
- at oplysninger om, at aktiviteterne vil blive gennemført og med hvilket formål, offentliggøres på internettet, inden de påbegyndes. Oplysningerne skal indeholde en angivelse af, hvornår de forventede resultater vil foreligge samt, at de vil blive stillet til rådighed
- at resultaterne af aktiviteterne skal være tilgængelige på internettet i mindst 5 år og ikke må offentliggøres senere end de oplysninger, der evt. gøres tilgængelige for medlemmerne af en specifik organisation
- at tilskuddet ikke virker som et pristilskud til virksomheder der producerer, forarbejder eller markedsfører landbrugsprodukter

EF-traktatens bilag 1 omhandler primære landbrugsprodukter, dvs. landbrugsprodukter frem til og med første forarbejdning. Et projekt vedrørende vådområder kan eksempelvis godt være omfattet af bilag 1, hvis der på vådområderne produceres en eller flere primære landbrugsprodukter. Information om varer, der indgår i bilag 1, kan findes på følgende link: http://eur-lex.europa.eu/da/treaties/dat/12002E/htm/C_2002325DA.015701.html

Netværksprojekter

GUDP yder tilskud til deltagerne i projektet individuelt med maksimalt 50 pct. af de tilskudsberettigede udgifter. Tilskuddet ydes som de minimis-støtte. Husk at udfylde C15 i deltagereskemaet. Offentlige myndigheder kan deltage i netværk, men deres udgifter til deltagelsen er ikke støtteberettiget.

Al statstilskud til erhverv er i udgangspunktet forbudt i EU. De minimis-reglen betyder dog, at medlemsstater kan tildele en virksomhed tilskud på op til 200.000 Euro² over en periode på tre regnskabsår³, uden EU-Kommissionens godkendelse. For virksomheder inden for det primære jordbrug er beløbet dog kun 7.500 Euro, mens beløbet er 30.000 Euro for virksomheder inden for produktion, forarbejdning og afsætning af fiskevarer. Ansøger skal derfor underrette GUDP om, hvorvidt vedkommende har modtaget statstilskud under de minimis-reglen i løbet af de seneste tre regnskabsår – og i så fald tilskudsbeløbets størrelse. De minimis tilskud inden for landbrug og fiskeri skal endvidere indberettes på følgende link: http://ferv.fvm.dk/Indberetning_af_de_minimis_stoette.aspx?ID=37924

² Tilskud udbetalt fra fællesskabsmidler, f.eks. fra en EU-fond, skal også medregnes i de minimis-beløbet.

³ Fra tidspunktet for beslutningen om at tildele tilskud frem for det tidspunkt, hvor tilskudsmodtageren faktisk modtager tilskuddet.

Yderligere information om de minimis-reglerne kan findes her:

<http://ferv.fvm.dk/875-07.aspx?ID=37079>

http://ferv.fvm.dk/Forordning_popup.aspx?ID=39057 (vedrørende landbrugsprodukter)

B. Guide til udfyldelse af de enkelte felter i budgetskeemaet

Budgettet angives i hele 1.000 kr. Eksempelvis angives 550.950 kr. som 551.000 kr. i budgettet.

Projektets totalbudget

Dette budget opsummerer automatisk alle budgetskeemaerne nedenfor efterhånden som de udfyldes. Efter udfyldelse af alle projektdeltageres budgetter vil totalbudgettet for hele projektet vise, hvordan finansiering fra FødevareErhverv, egenfinansiering og anden offentlig finansiering fordeler sig. Det beløb der fremgår af kolonnen "FERV i alt" (felt B15) er det beløb, der ansøges om. Beløbet angives i hovedansøgningskemaets felt A11 "Ansøgt beløb".

Særligt for netværksprojekter

Felterne aktivitetstype og virksomhedsstørrelse udfyldes ikke af ansøgere i netværksprojekter. Der laves således kun ét budget pr. deltager.

Deltagerbudgetter

For hver virksomhed/institution, der indgår i projektet, udfærdiges et budget. Er virksomheden/institutionen involveret i flere aktivitetstyper (anvendt forskning, udvikling og demonstration) udfærdiges der ét budget for hver aktivitetstype. Det skyldes, at tilskudssatserne varierer alt efter aktivitetstype og virksomhedsstørrelse. Det beløb, der fremgår af kolonnen "FERV i alt" (kolonne B) er det beløb, der ansøges om. Er virksomheden/institutionen med i flere aktiviteter summeres "FERV i alt" for disse aktiviteter. Beløbet angives i deltagerkemaets felt C9 "Ansøgt beløb".

Virksomhedsnavn

Feltet udfyldes med virksomhedens navn.

Aktivitetstype

Feltet med aktivitetstype udfyldes med: anvendt forskning, udvikling eller demonstration.

Ved **anvendt forskning** forstås aktiviteter, der vedrører planlagt forskning og kritiske undersøgelser med det formål at erhverve ny viden og nye færdigheder, der kan anvendes til udvikling af nye produkter, processer eller teknologier. Resultatet af de gennemførte aktiviteter forventes ikke at kunne kommercialiseres på kort sigt.

Ved **udvikling** forstås aktiviteter der udvikler nye eller forbedrede produkter, processer eller teknologier på baggrund af erhvervelse og anvendelse af eksisterende videnskabelig og anden relevant viden og færdigheder. Udviklingsaktiviteter kan omfatte kommercielt anvendelige prototyper. Resultatet af de gennemførte udviklingsaktiviteter forventes at kunne anvendes, herunder kommercialiseres på kort sigt.

Ved **demonstration** forstås aktiviteter der demonstrerer videnskabelig eller teknisk viden og lignende, der ikke omsættes på et marked. Demonstrationen må ikke øge produktets værdi eller på anden vis give øgede indtjeningsmuligheder for den som gennemfører demonstrationen eller det demonstrerede. Det er afgørende, at demonstrationsaktiviteter ikke forveksles med markedsføringsaktiviteter.

Virksomhedsstørrelse

Bestemmelse af virksomhedens størrelse foretages ud fra nedenstående.

Små virksomheder defineres som virksomheder med højst 50 ansatte, der enten har en årlig omsætning på højst 74,5 mio. kr. eller en samlet årlig balance på højst 74,5 mio. kr.

Mellemstore virksomheder defineres som virksomheder med højst 250 ansatte, der enten har en årlig omsætning på højst 372 mio. kr. eller en samlet balance på højst 320 mio. kr.

Store virksomheder defineres som virksomheder, der er større end ovennævnte kategorier.

Hvis en virksomhed ejer mere end 25 pct. af kapitalandelen eller stemmerettighederne i en mindre virksomhed ydes tilskud efter satsen for den største virksomhed.

Private forskningsinstitutioner, herunder GTS-institutter, betragtes normalt som virksomheder (vedrørende fastsættelse af maksimale tilskudssatser).

For yderligere oplysninger vedrørende definition af små og mellemstore virksomheder henvises til Europa Kommissionens brugervejledning og erklæring på følgende link:

http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/index_en.htm

Tilskudsprocent

Ud fra projektform, aktivitetstypen og virksomhedsstørrelsen kan den maksimale tilskudssats bestemmes.

GUDP yder tilskud til deltagerne i projektet individuelt alt efter hvilken projektform (enkeltvirksomhedsprojekt eller samarbejdsprojekt) samt aktivitets- og virksomhedstype, der er tale om.

For udviklings- og demonstrationsprojekter og netværksprojekter gælder de maksimale tilskudssatser (se tabel 1), der i udgangspunktet er den maksimale samlede offentlige støtte. Herudover kan der tillades supplerende anden offentligt finansiering til projektet op til 100 pct. af de støtteberettigede udgifter til projekter vedrørende "bilag 1 produkter", hvis en række forudsætninger er opfyldt. Disse forudsætninger ses under punktet "Supplerende anden offentlig medfinansiering". GUDP kan maksimalt yde de i skemaet angivne satser og bestyrelsen kan altid, efter konkret vurdering, tilbyde en lavere tilskudssats.

Tilskud ydes med samme sats til alle udgifter i projektet dvs. der ydes ikke differentieret tilskud til individuelle udgiftsposter.

Små og mellemstore virksomheder, der ikke selv råder over tilstrækkeligt kvalificeret personale til at gennemføre aktiviteterne kan få op til 50 pct. i tilskud til lån af kvalificerede medarbejdere fra andre forskningsinstitutioner eller virksomheder.

Virksomheds-type	Offentlige forsknings-institutioner	Små virksomheder		Mellemstore virksomheder		Store virksomheder **	
		Individuel	Samarbejde *	Individuel	Samarbejde *	Individuel	Samarbejde *
Aktivitetstype							
Anvendt forskning	100 pct.	70 pct.	80 pct.	60 pct.	75 pct.	50 pct.	65 pct.
Udvikling	100 pct.	45 pct.	60 pct.	35 pct.	50 pct.	25 pct.	40 pct.
Demonstration	70 pct.	70 pct.	70 pct.	70 pct.	70 pct.	70 pct.	70 pct.
Netværk	50 pct.		50 pct.		50 pct.		50 pct.

Tabel 1: Maksimale tilskudssatser for udviklings- og demonstrationsprojekter.

*: I samarbejdsprojekter må ingen enkeltvirksomhed have mere end 70 pct. af det samlede projektbudget.

** : For store virksomheder gælder endvidere, at samarbejdet skal være med enten en lille virksomhed eller en forskningsinstitution. Hvis der indgår en forskningsinstitutionen i samarbejde med en stor virksomhed, skal forskningsinstitutionen have minimum 10 pct. af det samlede projektbudget.

Nærmere forklaring af de enkelte budgetposter

VIP- og TAP-løn

Lønudgifter opdelt på videnskabeligt personale, teknisk administrativt eller andet personale, som medvirker i projektet. For aflønning af personale kan der højst beregnes overenskomstmæssig løn svarende til sammenlignelige stillinger i staten. Syge- og barselsdagpenge, feriepenge og andre sociale forpligtelser forudsættes afholdt af den ansættende myndighed. Universiteter og andre offentlige institutioner, der skal følge reglerne om tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed i Finansministeriets budgetvejledning, opgør lønomkostningerne som de faktiske lønomkostninger.

Virksomheder og private forskningsinstitutioner, f.eks. GTS-institutter, budgetterer med de faktiske lønudgifter (dvs. uden overhead/generalomkostninger).

Ved opgørelse af tidsforbrug skal der anvendes en norm på 1.648 arbejdstimer per år.

Udgifter til aflønning af virksomhedsejere, der ikke har et ansættelsesforhold i virksomheden, kan medregnes til en af GUDP

	godkendt timesats. Typisk 150-350kr/timen. Indgår aflønning af virksomhedsejere skal dette udspecificeres i specifikationsfeltet.
Ekstern bistand	Udgifter til f.eks. eksterne analyser, ekstern rådgivning, herunder konsulentydelse, hvor institutionen/virksomheden erhverver den fulde ret til udnyttelse. Ansøgning om støtte til <i>ekstern bistand</i> skal suppleres med en forklaring, der nærmere beskriver indholdet. Denne forklaring skrives i specifikationsfeltet i budgetskemaet (skema B).
Øvrige aktiviteter	Øvrige aktiviteter er driftsudgifter, som er nødvendige for projektets gennemførelse, herunder materialeudgifter, møde- og rejseudgifter m.v. Denne forklaring skrives i specifikationsfeltet i budgetskemaet (skema B).
Apparatur/udstyr	Som udgangspunkt er det ansøger selv, som må anskaffe eller stille det nødvendige apparatur/udstyr til rådighed for projektet. Hvis det ikke er muligt, vil der blive taget stilling til anskaffelsen af det ansøgte apparatur. Ansøgning om støtte til <i>apparatur/udstyr</i> skal suppleres med en forklaring, herunder om hvilket apparatur eller udstyr der forventes indkøbt til projektet. Det anføres endvidere, hvilke arbejdsopgaver apparaturet indgår i. Skriv forklaring i specifikationsfeltet i budgetskemaet (skema B). Har apparatur/udstyr en værdi udover projektperioden reduceres tilskuddet med værdien. Se efterfølgende afsnit om beregning af scrap-værdi.
Scrap-værdi	Der skal i budgettet fratrækkes en nedskrevet værdi af det indkøbte apparatur/udstyr, der søges støtte til. Beløbet fratrækkes automatisk og fremstår med rød skrift i budgetskemaet. Den nedskrevne værdi, <u>der fastsættes af GUDP</u> , skal normalt beregnes som en procentsats af udgiften (anskaffelsesprisen) ud fra afskrivningslovens regler. Hvis et projekt f.eks. varer 2 år og 4 måneder, beregnes den nedskrevne værdi med 3 år. Skriv forklaring om beregning af scrap-værdi i specifikationsfeltet i budgetskemaet (skema B).

	Lineær afskrivning over 5 år	Saldoafskrivning 25 pct.	Lineær afskrivning over 3 år (anvendes for IT-udstyr)
	pct. af nypris	pct. af nypris	pct. af nypris
Anskaffelsesværdi	100	100	100
Værdi 1. år	80	75	66
Værdi 2. år	60	56,3	33
Værdi 3. år	40	42,2	0
Værdi 4. år	20	31,6	0
Værdi 5. år	0	23,7	0

Evt. indtægter	Indtægter fra salg af prøveprodukter, prototyper mv., hvor materialeforbruget indgår i projektets omkostninger. Beløbet fratrækkes automatisk og fremstår med rød skrift i budgetskemaet. Indtægterne forklares i specifikationsfeltet i budgetskemaet (skema B).
Andet	Her anføres, hvilke andre udgifter man forventer til projektets gennemførelse. I denne post indgår også udgifter til kommunikation. Ansøgning om støtte til <i>Andet</i> skal suppleres med en forklaring, der nærmere beskriver indholdet. Denne forklaring skrives i specifikationsfeltet i budgetskemaet (skema B).
OH (overhead) - bidrag til fællesudgifter	<p>Offentlige forskningsinstitutioner tillægger de budgetterede direkte udgifter i budgettet et bidrag til fællesudgifter (overhead) på 44 pct. af de direkte udgifter. jf. reglerne om tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed i Finansministeriets budgetvejledning.</p> <p>Øvrige ansøgere skal dokumentere indirekte udgifter, herunder overhead/fællesudgifter. Overhead/fællesudgifter beregnes som en procentsats i forhold til den lønomkostning ansøger afholder og kan maksimalt udgøre 30 pct. Den beregnede sats skal i forbindelse med udbetaling af tilskud dokumenteres på baggrund af regnskabsmæssige posteringer i tilskudsmodtagers bogholderi.</p>

Bilag 1: Faglig inspiration til ansøgere

Indledning

Bestyrelsen for Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) har i forbindelse med udformningen af Strategi 2011-2013 og Handlingsplan 2011 været i dialog med en række centrale interessenter. På et seminar i oktober 2010 var bestyrelsen således i dialog med en række faggrupper sammensat af repræsentanter for erhverv, forskning, myndigheder og øvrige interessenter indenfor følgende indsatsområder:

- En mere bæredygtig husdyrproduktion
- Et mere bæredygtigt fiskeri og en mere bæredygtig akvakultur
- En mere bæredygtig planteproduktion
- En mere CO₂-neutral energiproduktion i landbruget
- En mere markedsorienteret økologisk produktion
- En højere produktivitetsvækst og øget værdiskabelse i værdikæden

Faggrupperne havde mulighed for at fremlægge de væsentligste udfordringer og potentialer på hvert indsatsområde for bestyrelsen, og efterfølgende har faggrupperne haft mulighed for at udarbejde skriftlige redegørelser.

Med inspiration fra faggruppernes input er dette bilag til Handlingsplan 2011 udformet med det formål at give faglig inspiration til ansøgere under GUDP. Bilaget indeholder således en kort beskrivelse af de centrale udfordringer og potentialer, hvad angår bæredygtighed, effektivitet og værdiløft inden for en række indsatsområder.

Selvom indsatsområderne i vidt omfang modsvarer vertikale sektorer i fødevarerhvervet, er det vigtigt for GUDP, at der fra ansøgerside også indtænkes tværfaglige sammenhænge og synergier mellem delsektorerne og mellem primærproduktion, forarbejdning og afsætning. Prioriteringen af ansøgninger sker med udgangspunkt i strategiens 8 prioriteringskriterier og nedenstående indsatsområder er ikke udtryk for en vægtning af indsatser under GUDP.

1. En mere bæredygtig husdyrproduktion

Dansk husdyrproduktions styrke er for alle produktionsgrene - kvæg, svin, fjerkræ og pelsdyr – traditionelt baseret på evnen til at producere produkter af en ensartet høj kvalitet, hvilket i en lang årrække har givet danske landbrugsprodukter en særstilling på mange eksportmarkeder. Gennem de seneste årtier har der endvidere været en stigning i produktionen af økologisk mælk og æg, mens anden økologisk produktion endnu primært er nicheproduktion. De økologiske produkter afsættes i vid udstrækning på hjemmemarkedet.

Bæredygtighed

Øget bæredygtighed i husdyrproduktionen forudsætter en fortsat reduktion i påvirkningen af natur, miljø og klima. De væsentligste påvirkninger er udvaskning af næringsstoffer fra husdyrgødningen, emission af ammoniak fra anlæg, gødningsoplæg og udbringning af husdyrgødning, påvirkning af nærmiljø - specielt i form af lugt, samt udledning af klimagasser som f.eks. metan og kuldioxid.

En fortsat reduktion af miljøpåvirkningen fordrer, at der fokuseres på yderligere reduktion og optimering af ressourceforbrug og hjælpestoffer i primærproduktionen samt, at der arbejdes med hele værdikæden fra produktion af foder- og hjælpestoffer til produkterne ender hos forbrugeren, f.eks. mere bæredygtige proteinkilder til reduktion af den nuværende afhængighed af soja.

En mere bæredygtig husdyrproduktion kræver fortsat fokus på robusthed, velfærd og foderudnyttelse hos husdyrene samt udvikling af ny teknologi til reduktion af emission fra dyr og husdyrgødning. Der er også et stort potentiale i øget værdikædemæssig integration af husdyrproduktionen med andre produktionsgrene, f.eks. dyrkning af alternative proteinafgrøder, afsætning af biprodukter til energiproduktion eller aftagning af biprodukter fra energiproduktion fiskeri, akvakultur etc.

Effektivitet

En stadigt stigende effektivitet i produktion og forarbejdning er en afgørende konkurrenceparameter for afsætning af danske landbrugsprodukter. Konventionel husdyrproduktion og økologisk mælkeproduktion er karakteriseret ved, at de enkelte enheder er specialiserede og intensive indenfor deres respektive produktionsgrene i forhold til EU-25. Strukturudviklingen i landbruget sammenholdt med stadigt skærpede rammevilkår har bidraget til en stadigt stigende effektivitet og bedre ressourceudnyttelse i husdyrproduktionen både totalt og per produceret enhed. Dette er udtrykt ved en kontinuerlig stigning i tilvækst af kød og kg produceret mælk gennem bedre foderudnyttelse, hvilket er en væsentlig parameter til reduktionen af miljøpåvirkningen fra produktionen. Stigende intensitet og produktivetsforbedringer har dog i alle grene af husdyrproduktionen resulteret i en stigende forekomst af produktionssygdomme, der medfører krav om nedsat forbrug af antibiotika og nedsat dødelighed. Der er således en række udfordringer men også et potentiale for yderligere effektivitetsforøgelse ved en forbedring af dyrevelfærd og sundhed. Dette kan f.eks. opnås gennem avl samt udvikling af probiotika, ny teknologi, nye driftsmetoder og forbedret management.

Værdiløft

Dansk husdyrproduktion og følgeerhverv er blandt de mest videnstunge og innovative på verdensplan og har derfor et godt fundament for at præge udviklingen. Det fordrer øget fokus på produktdifferentiering og en holistisk tilgang til hele produktionskæden fra foder- og råvareproducenten til forbrugeren. Der er nationalt og på flere eksportmarkeder en voksende efterspørgsel efter kvalitetsprodukter samt miljø- og klimavenlige produkter. Ligeledes er der fra både forbruger og myndigheder stigende krav til miljø, antibiotikaforbrug og dyrevelfærd i produktionen. Øget fokus på en bæredygtig produktion og mere differentierede krav til produkterne fra aftagere og forbrugere muliggør øget eksport specielt til markeder med stigende efterspørgsel efter højværdiprodukter. En sådan trend kan imødekommes ved at øge produkternes sporbarhed, f.eks. ved certificering, miljø- og dyrevelfærdsmærkning etc. Danske husdyrproducenter råder allerede over avlsmateriale og avlsprogrammer af meget høj kvalitet. Dette repræsenterer et godt fundament for yderligere at forbedre dyrevelfærd, ressourceeffektivitet og styrke salg og eksport af avlsmateriale og know-how samt begrænset miljøbelastning.

Husdyrproduktionen i Danmark og andre EU-lande vil til stadighed være underlagt skærpede rammevilkår. Dette skal udnyttes til at facilitere udviklingen af grønne produkter og øge

produktdifferentieringen. Samtidig giver det et stort innovations- og udviklingspotentiale i følgeerhverv, der kan udnyttes til at skabe ny eksport af miljøteknologi til husdyrbrug.

2. En mere bæredygtig akvakultur

Akvakultur er qua den stigende efterspørgsel efter fisk og skaldyr verdens hurtigst voksende fødevarerproduktion. Det danske akvakulturerhverv har derfor et betydeligt vækstpotentiale både hvad angår primærproduktionen i fersk- og saltvandsproduktion af fisk og skaldyr, og hvad angår følgeindustrier, som foder-, udstyrs- og systemleverandører. En forudsætning for at vækstpotentialet kan udnyttes, er imidlertid, at produktionen øges, samtidig med at miljøbelastningen reduceres. Det er desuden helt centralt, at mulighederne for værdiskabelse i form af kvalitetsforbedringer udforskes.

Bæredygtighed

En udvikling af akvakulturerhvervet skal ske miljømæssigt forsvarligt. Mens vandindtaget hidtil har været den største hæmsko for udviklingen af landbaserede anlæg, er det i dag primært udledningen af kvælstof og fosfor, der udgør et problem. Der er derfor behov for et større fokus på udvikling af teknologier, der kan tilvejebringe reduktioner i næringsstofudledningen. Udvikling af rensningsteknologier samt teknikker til en sikker kontrol af udledningerne er et væsentlig område. En anden løsningsmodel, der bør udforskes i denne sammenhæng, er mulighederne for at kombinere produktionen af fisk med dyrkning af skaldyr og tang – muligheden for at udvikle såkaldte fangkulturer. Hertil kommer udvikling polykulturer, hvor f.eks. gylle fra svine- og fjerkræproduktion anvendes til produktion af de alger og planter, der udgør foder til planteædende fisk.

Effektivitet

Et styrket fokus på effektivitet og produktivitet er en forudsætning for, at den danske akvakultursektor kan forblive konkurrencedygtig. Der skal blandt andet sættes fokus på udvikling af teknologier til at omkostningseffektivisere og kvalitetssikre opdræt og opdrætssystemer. Danmark har allerede væsentlige kompetencer på området for teknologi og systemer i forbindelse med akvakulturproduktion, og det er centralt, at disse kompetencer fortsat udvikles. Det er endvidere nødvendigt at øge samarbejdet mellem akvakultursektoren og de andre sektorer i fødevarerproduktionen, for at sikre produktivitetstilvækst i hele værdikæden.

Værdiløft

På akvakulturområdet er der et vækstpotentiale i at satse på kvalitetsudvikling. Forbrugerne er blandt andet meget opmærksomme på ernæring, miljø og dyrevelfærd. Det indikerer en vis mulighed for at udvikle værktøjer til at markedsføre fisk, der eksempelvis er produceret med et lavt miljømæssigt aftryk eller under særlige hensyn til dyrevelfærd. Dertil kan et øget fokus på udvikling af teknologier, som kan forbedre kvaliteten og næringsværdien af fisk, samt et fokus på udviklingen af nye arter desuden bidrage til at tilføre akvakultursektoren et værdiløft.

3. Et mere bæredygtigt fiskeri

Målt i international sammenhæng spiller fiskeri samt produktion og eksport af fiskeprodukter en betydelig rolle for Danmark. Hertil kommer produktion og eksport af udstyr til fremme af den marint (og akvatisk) baserede produktion. Den fremtidige mulighed for udvikling af det kommercielle potentiale inden for området marin bioteknologi og andre nye teknologiske

muligheder tyder desuden på, at havet rummer et betydeligt større produktionspotentiale, end hidtil antaget. Endvidere hører Danmark i kraft af sin erhvervshistorie og geografi til de lande i verden, der har de bedste forudsætninger for at bidrage til at identificere, udnytte og udvikle havenes produktionspotentiale.

Bæredygtighed

Målet for området er at sikre optimal værdiskabelse på grundlag af det marine miljø med minimal miljøbelastning. For at sikre en mere bæredygtig ressourceudnyttelse og mindre miljøbelastning på fiskeriområdet er der behov for at reducere fiskeriets belastning af fiskeressourcerne gennem blandt andet en reduktion af udsmid af fangst (discard). Udvikling af mere miljøvenlige redskaber og fangstmetoder er central i den sammenhæng.

Reduktion af energiforbruget ved fiskeri, herunder ved fiskeri med trawl, hvor energiforbruget fortsat er meget stort, er også et væsentligt indsatsområde.

Sammenholdt med den relativt begrænsede værdiskabelse det traditionelle industrifiskeri giver anledning til, er dette fiskeri forbundet med en betydelig påvirkning af fiskeressourcerne. En øget satsning på anvendelse af industriarter til konsum og nonfood-højværdiprodukter er derfor et væsentligt område.

Udvikling af teknologi til udnyttelse af havets biologiske ressourcer til produktion af alternativer til fiskebaseret foder, f.eks. foder baseret på algeproduktion, bl.a. til anvendelse i akvakulturopdræt, svine- og pelsdyrproduktion rummer også mulighed for at styrke fiskeriets bæredygtighed.

Effektivitet

Effektive produktionsmetoder, som kan bidrage til at fremme produktiviteten og minimere behovet for ressourcekrævende kontrol i relation til fiskeriindsatsen spiller en central rolle for erhvervets effektivitet. Herudover er det vigtigt at udvikle udstyr og teknologi, der kan optimere det biologisk betingede fangstgrundlag og dermed produktionen på længere sigt.

Automatiseringsudstyr til yderligere forbedring af produktivitet og konkurrenceevne i forarbejdningsindustrien anses også for at være et centralt indsatsområde. Det samme gælder udvikling af nye produkter, som kan tilføres merværdi gennem forarbejdning i Danmark.

Værdiløft

Det vurderes, at der endnu kun er realiseret en mindre del af den værdiskabelse, som kan opnås gennem udnyttelse af forbrugernes øgede fokus på særlige kvaliteter ved seafoodprodukter, herunder sundhedsværdi, miljøvenlighed og conveniencekvaliteter. Et centralt indsatsområde er udvikling af nye samarbejdsnetværk og markedsføringsstrategier for seafoodprodukter, der kan forøge værditilvæksten for hele værdikæden, inkl. detail- og foodservicekæder.

Yderligere udvikling af miljøcertificeringssystemer og videnskabeligt baserede dokumentationssystemer kan også bidrage til værdiløft i sektoren.

4. En mere bæredygtig planteproduktion

Planteproduktion omfatter både landbrugs- og gartneriproduktion, herunder væksthushproduktion.

Udfordringerne for planteproduktionen er store og relateres til de øvrige indsatsområder, f.eks. i relation til foderproduktion, reduktion af CO₂-udledningen og udvidelse af den økologiske produktion. For at udnytte erhvervets samlede potentiale i kraft af en stærk position inden for pris, bæredygtighed, kvalitet samt fødevarerikkerhed og sporbarhed er det nødvendigt, at der i hele værdikæden sker en fortsat helhedsorienteret udvikling. I alle led i værdikæden bør der tages udgangspunkt i aftagernes krav.

Et af de største potentialer i værdikæden ligger i nøglebegrebet - en større effektivitet pr. arealenhed. Det omfatter større udbytte pr. arealenhed, recirkulering af ressourcer samt reduktion af uønskede påvirkninger af miljø, natur og klima.

Der ligger stor værdi i anvendelse af hele planten, herunder frø, stængler, blade og rødder, i takt med den stigende globale efterspørgsel efter biomasse. Hidtil er der ofte kun fokuseret på dele af planten, og fokus bør derfor flyttes til udnyttelse af hele planten. Organisering af erhvervet og inddragelse af ny viden fra tilknyttede erhverv kan danne grundlag for flere anvendelsesmuligheder for samme plante.

Et højt niveau af miljø-, klima- og naturbeskyttelse skal forenes med en fastholdelse af de danske styrkepositioner, samt etablering af nye grønne virksomheder, der opgraderer og forarbejder biomasse til flere formål. Der er en række muligheder for forretningsmæssig udvikling, ikke blot som fortsat leverandør af vegetabiliske fødevarer, pryddplanter og foder til husdyrproduktionen, men også leverandør af fornybare råstoffer til industrien og produktion af klimavenlig energi.

Bæredygtighed

Der er potentialer inden for videreudvikling af planteegenskaber, der reducerer miljøbelastningen, giver mere robuste planter eller forøger biomassen. Nye forædlingsværktøjer, herunder bioinformatik og genomisk selektion, kan sikre en hurtigere fremgang for flere og nye egenskaber, og dermed give landbrugs- og gartnerierhvervene et forspring i forhold til konkurrenter.

Der er desuden potentialer inden for udvikling af dyrkningsmetoder og -systemer. Relevante nøgleord er efter- og mellemafgrøder, sædskifte, jordbearbejdning og andre kulturtekniske foranstaltninger, lavere pesticidanvendelse, lavere drivhusgasudledning og bedre biodiversitet samt mere og bedre tilgængelig natur. En kortlægning af robuste og følsomme arealer i forhold til pesticidanvendelse og næringsstofudvaskning vil kunne målrette systemerne.

Management og ressourcestyring er væsentlig for at kunne udnytte avanceret detailviden i praksis, ligesom der er behov for at forenkle og systematisere teknologiske løsninger, der kan medvirke til en mere miljøvenlig produktion inden for landbrug og gartneri.

Effektivitet

Konkurrencepresset medfører, at der er behov for betydelige rationaliseringsgevinster, bl.a. i form af nye teknologier, som kan erstatte arbejdskraft eller som giver mere effektive

plantesorter. Forbedring af management og ressourcestyring kan bidrage til reduktion af omkostninger til næringsstoffer, pesticider, energiforbrug og arbejdskraft inden for landbrug og gartneri.

Nye teknologiske muligheder omfatter blandt andet bioteknologi, IKT, GIS, sensorteknik, energibesparende teknologier, markredskabsteknologier, beslutningsstøtteværktøjer m.v.

Danmark er langt fremme inden for en række områder, f.eks. præcisionsjordbrug, anvendelse af varslings- og beslutningsstøtteværktøjer, logistikoptimering samt ressourcestyring. En løbende videreudvikling er nødvendig for at fastholde positionen.

Herudover vil videreudvikling af planteegenskaber, der kan sikre større udbytte pr. arealenhed samt større udnyttelse af plantedelene fremme en mere effektiv planteproduktion.

Konkurrenceevnen kan styrkes såvel i forhold til en produktivitetsvækst som i forhold til det kommercielle potentiale, der ligger i afsætning af de nye teknikker og teknologier internationalt.

Værdiløft

Vækstpotentialet inden for planteproduktionen ligger bl.a. i at kunne identificere og udnytte de nye og eksisterende markeder såvel nationalt som internationalt – ikke blot som fortsat leverandør af vegetabiliske fødevarer og foder til husdyrproduktionen, men også som leverandør af nye kvalitetsprodukter, nicheprodukter, fornybare råstoffer til industrien og klimavenlig energi.

I alle led i værdikæden bør der tages udgangspunkt i aftagernes krav. Forbrugerne og aftagerne af biomasse forventer og efterspørger i stigende grad et righoldigt udbud af spændende produkter og stiller bl.a. en række forskellige kvalitetskrav. Der er samtidig et stigende behov for, at planteproduktionen i landbrug og gartneri kan tilgodese individuelle hensyn til for eksempel næringsstofindhold og specielle virkestoffer. Potentialerne ligger i at skabe og udnytte større kendskab til forbrugertrends, bl.a. for en diversificering af produkterne. På den baggrund er der perspektiver inden for videreudvikling af planteegenskaber, herunder helt nye skræddersyede sorter og muligvis også nye arter, der er tilpasset slutbrugernes specifikke behov, miljøkravene samt fremtidens klimaekstremer. Slutbrugere er i denne sammenhæng både forbrugere og industrien i forhold til fødevarer, prydplanter, bioenergi og anden nonfood.

I takt med et internationalt øget fokus på at produkterne er produceret på et bæredygtigt grundlag, vil det med en fokuseret markedsindsats internationalt kunne bidrage til at forbedre konkurrenceevnen og dermed værdiskabelsen i hele værdikæden.

5. En mere klimavenlig, energi- og ressourceeffektiv fødevareresektor

En optimeret udnyttelse af tilgængelige ressourcer og minimering af forbruget af begrænsede ressourcer er centrale elementer i skabelsen af fremtidens bæredygtige samfund og fødevareresektor. Begrænsede ressourcer skal genanvendes. I fremtiden skal biomasse fra land- og vandområder i et fossilfrit og kulstofbegrænset samfund ikke alene dække verdens stigende behov for fødevarer, men også i stigende grad kulstofforbindelser, der anvendes til industrielle nonfoodprodukter og energi.

At få mest muligt ud af de ressourcer, der er til rådighed, fordrer sammentænkning og udnyttelse, ikke blot af enkeltprodukter fra produktionskæden, men også udnyttelse af restprodukter og sidestrømme og opgradering af det, der ellers kunne ende som affald. Det er ikke blot af betydning for ressourceeffektiviteten, men også værditilvæksten i fødevarerektoren og de virksomheder, der er og kan opstå her.

Bæredygtighed

En energi-, klima- og ressourceoptimal fødevarerektor skal sikre en biologisk kredsløbskæde, hvor næringsstoffer og kulstof recirkuleres i videst mulig omfang. Det gælder primært de begrænsede mikro- og makronæringsstoffer, f.eks. fosfor, så det fremtidige produktionsgrundlag sikres. Recirkulation af fosfor i forbindelse med forbrænding af biomasse udgør her en særlig udfordring. Endvidere skal der være fokus på betydningen af recirkulering af kulstof til dyrkningsjorden eller optimering af kulstofindlejringen i jorden på anden måde, gennem dyrkningssystemet for at sikre jordens langsigtede dyrkningsegnethed.

Bæredygtighed tilsiger fokus på biomasse i form af sidestrømme og restprodukter fra fødevarereproduktionen. Men også egentlige energiforbrændinger samt biomasse fra arealmæssigt voksende og plejkrævende naturarealer kan yde et væsentligt bidrag til at øge bæredygtigheden i fødevarerektoren og samfundet som helhed.

Effektivitet

De enkelte værdikæder skal tænkes sammen, som et produktionssystem, på samme måde som en industriel forarbejdningsvirksomhed. Det gælder i forhold til at optimere produktionen gennem anvendelse af energi- og klimaeffektive teknologier og ved at tænke placeringen af de enkelte arealanvendelser og forarbejdningsanlæg ind i en helhed.

Ressource- og energieffektiviteten i selve produktionen skal i højsædet, uanset om der er tale om den traditionelle fødevarereproduktion eller energiproduktion. Her vil en sammenhængende indsats flere steder i værdikæden være interessant, f.eks. afgrøder, der er bedre egnede til flersidig anvendelse og bioraffinering. Sammen kan primærproduktion og forarbejdning her bidrage til en optimal værditilvækst og ressourceudnyttelse gennem den flersidige anvendelse af råvarerne.

Endvidere er der fortsat store gevinster at hente ved at udvikle teknologi til energilagring og/eller energibesparelser til optimering af energianvendelse i særligt energikrævende processer, f.eks. væksthusholdning, bagning, stegning, kogning, ved køling og frysning samt ved transport og logistik i distributionssystemerne.

Værdiløft

En mere klimavenlig, ressource- og energieffektiv fødevarerektor har potentialet til et markant værdiløft af fødevarerektorens produktion. Et værdiløft, der ligger i en fokusering på optimal udnyttelse af ressourcer fra affalds- og sidestrømme i den traditionelle fødevarere og energiproduktion, omkostningseffektiv pleje af naturarealer m.v. og markedsrettet udnyttelse af bæredygtigheden til branding af produkter på andre forretningsområder.

6. En mere markedsdrevet økologisk produktion

Potentialer og udfordringer på økologiområdet skal inddrages i en bredere sammenhæng, f.eks. markedsudvikling, natur, dyrevelfærd, klima, plantebioteknologi, IKT og energi. Økologien kan med fordel indtænkes i projekter, som ikke udelukkende handler om økologi, og dermed skabe synergier mellem videreudviklingen af den konventionelle og den økologiske produktionsform.

De største potentialer i forhold til at indfri målsætningen om mere markedsdrevet økologisk produktion kan sammenfattes i en 3-strengt strategi: 1) Det duale marked – udvikle differentierede økologiske produktionsstrategier med fuld udnyttelse af potentiale på volumen- og højværdimarkeder, nationalt og til eksport; 2) Teknologiløft i økologien – som sikrer konkurrenceevne, højere produktivitet, CO₂-reduktion, miljøgevinster, attraktive arbejdspladser mv. 3) Foodservicesektoren – målrettede leverandørnetværk og økologisk produktudvikling til convenience, institutioner, restauranter, international foodservice mv.

Bæredygtighed

Hvis konkurrenceevnen for den økologiske animalske produktion skal fastholdes og udbygges, er det en særlig udfordring at få produktionssystemerne til udegående dyr videreudviklet især med henblik på mindre miljø- og klimabelastning. Også staldsystemer skal videreudvikles.

Ligeledes kalder målsætningen i den økologiske sektor om at være fri af fossile brændstoffer i 2025 på udvikling og demonstration af metoder til minimering af energiforbrug i en vækstorienteret sektor, samt produktion og anvendelse af vedvarende energiformer.

Effektivitet

Den økologiske produktion dækker et bredt spektrum af produktions- og afsætningsrationaler for henholdsvis producenter og forarbejdningsvirksomheder. Hvis rentabiliteten og dermed den markedsdrevne udvikling af økologien skal lykkes, er det vigtigt for såvel producenter med stærk produktdifferentiering som producenter, der leverer ind i en større værdikæde, at rationelle strukturer, management og effektivitet er på plads. For begge områder er beslutningsstøttesystemer væsentlige i et fremadrettet perspektiv.

Et teknologiløft i økologien vil ligeledes være væsentligt for at sikre konkurrenceevne, højere effektivitet og produktivitet, CO₂-reduktion, miljøgevinster, attraktive arbejdspladser mv. Teknologiløft i økologien dækker over en bred indsats, lige fra udvikling af nye metoder til ukrudtsbekæmpelse, robotteknologi, staldsystemer, nye afgrødekombinationer, metoder til måling af klimabelastning osv. Nye krav kalder på en større indsats i videreudviklingen af alternative produktionsmetoder, der tilgodeser de økologiske principper om hensyn til miljø, natur og dyrevelfærd, samtidig med at effektivitet og produktivitet forbedres.

Værdiløft

Udover fokus på det særlige økologiske værdigrundlag, der handler om menneskesyn, naturforståelse og etik, vil der fremover også være behov for at adressere andre kvaliteter. Trenden går i retning af 'Økologi plus noget mere', hvor "noget mere" kan være sundhed, smag, egnspecifikation, oplevelser, convenience, social bæredygtighed (f.eks. fair handel), tilgængelighed mv.

Det er afgørende, at den økologiske produktionskæde også fremadrettet kan møde udfordringerne i højværdisegmenterne. Der er således potentialer for udvikling af økologiske specialprodukter. Der er desuden et potentiale for at skabe og fastholde særlige egenskaber hele vejen fra produktion over forarbejdning til markedsføring. Samtidig skal der tænkes i værdikæder, som kan matche en mere eksportorienteret økologisk sektor.

7. Forarbejdning, afsætning, fødevarerikkerhed og sundhed

Øget produktdifferentiering, ernæringsrigtige måltidsløsninger og –komponenter, samt hensynet til dyrevelfærd, bæredygtighed og miljø udgør en voksende trend i forbrugernes forventninger. Udviklingen gør det nødvendigt at agere ud fra en bord-til-jord værdikædebetragtning, hvor der tages udgangspunkt i både nye kendte - men også i høj grad ukendte – behov i markedet. På hjemmemarkedet er trenden understøttet af stigende opmærksomhed på, f.eks. nordisk gastronomi, nordiske råvarer og gourmetprodukter.

Det er også vigtigt at have det internationale perspektiv for øje, idet hele fødevarekæden i stigende omfang internationaliseres. I fremtiden vil fødevarekæden være tæt integreret i et globalt net af råvareleverancer, afsætningskanaler, investeringer og ejerskab. Udviklingen i fødevaresektoren skal ses i dette internationale perspektiv frem for, isoleret i en traditionel kædebetragtning baseret på indenlandsk produktion og afsætning.

Troværdighed gennem høj fødevarerikkerhed og sporbarhed i fødevarekæden er afgørende konkurrenceparametre for det danske fødevarerhverv, og i det hele taget en selvfølge, når produkter skal afsættes og konsumeres. Høj fødevarerikkerhed og sporbarhed opnås ved en helhedsorienteret indsats, som dækker hele værdikæden, og her er Danmark - fortsat - videnmæssigt blandt de førende i verden. De udenlandske konkurrenter bliver dog stadig bedre. Det nuværende danske forspring på fødevareområdet kan fastholdes ved en fortsat videreudvikling af kvalitetsarbejdet i hele produktionskæden, herunder gennem et fortsat tæt samarbejde mellem erhverv, myndigheder, universiteter m.fl.

Bæredygtighed

Bæredygtighedsbegrebet skal ses bredest muligt, og der er både hjemme og globalt et stigende marked for social bæredygtighed, miljømæssig bæredygtighed, egnsspecifikke produkter med en særlig historie/mening eller et særligt rigt næringsindhold, krav til dyrevelfærd m.v.

Danske fødevarer skal i et fremadrettet perspektiv i endnu højere grad være med til at forebygge sygdom og sikre et sundt og godt liv. I fremtiden vil en voksende del af klodens befolkning rammes af livsstilssygdomme, som ofte er knyttet til en forkert sammensat kost og inaktiv livsstil. Efterspørgsel efter ernæringsrigtige og sundhedsfremmende produkter vil vokse i takt med, at folkerige nationer får en stigende velstand og større middelklasse, ligesom efterspørgslen vil stige i de vestlige økonomier i takt med den forventede stigning i livsstilsbetingede sygdomme, som fedme, diabetes, kræft og hjertekarsygdomme. Udviklingen vil i stigende grad sætte fokus på udvikling og fremstilling af skræddersyede fødevarer til specifikke befolkningsgrupper, f.eks. måltidsløsninger målrettet ældre, "brain foods" til skoleelever og studerende samt ernæringsrigtig hospitalsmad, der kan reducere antallet af sengedage og forkorte sygdomsforløbet.

Med den stigende efterspørgsel efter sundhedsfremmende fødevarer følger også en stigende efterspørgsel efter aktive fødevarer ingredienser i fødevarerproduktionen. Danske virksomheder er i dag en global spiller, når der gælder udvikling og produktion af ingredienser, enzymer og kulturer mv., som indgår i sundhedsfremmede produkter. Det kræver dog en vedholdende satsning på ny viden, nye teknologier og nye produkter at bevare denne position, og få del i det betydelige vækstpotentiale inden for dette område på internationalt plan.

Effektivitet

Den danske fødevarersektors konkurrenceevne er udfordret af voksende effektivitet og produktivitet samt lavere omkostningsniveauer i mange af de lande, den konkurrerer med. Disse udfordringer modsvares af en lang række muligheder for hele fødevarerekæden. Den globale befolkningsvækst betyder, at der vil være 9 mia. munde at mætte i 2050, og i takt med udviklingslandenes og de nyindustrialiserede landes stigende levestandard, vil markedspotentialet for mere udviklede fødevarer og ingredienser stige markant.

Befolkningsudviklingen og den stigende velstand stiller nye krav til den globale fødevarerforsyning, og man er derfor nødt til at forholde sig til, hvordan indsatsfaktorerne i fødevarerproduktionen benyttes så effektivt som muligt, hvis kravene til den globale fødevarerproduktion skal kunne håndteres. Her er accept og anvendelse af nye teknologier, f.eks. nanoteknologi, bioteknologi og IKT vigtige, hvis vækstpotentialet skal kunne gribes og udnyttes positivt.

Selvom markedet for nichefødevarer vokser, udgør det et forholdsvis lille marked. Det skyldes blandt andet en stærk prisbevidsthed blandt store dele af de danske samt globale forbrugere, ligesom det er en udfordring, at detailhandelen har høje krav til mængde og leveringsfrekvens, hvis nye produkter skal i sortimentet. En øget produktionseffektivitet er nødvendig for at opfylde kravene fra detailhandelen, men skismaet kan være, at produktionen ikke egner sig til stordrift. På den anden side kan den dominerende fødevarerproduktion se nicheproduktionerne som indikatorer for, i hvilken retning efterspørgslen bevæger sig, og på den baggrund løfte produktionen op i en større skala.

Værdiløft

Megatrends på fødevarerområdet hos de 'købedygtige' forbrugersegmenter kan formuleres som:

- Væk fra *mængden* af mad og hen mod *meningen* med maden
- Væk fra opfattelsen af, at den gode mad alene skal smage godt, og hen mod insisteren på, at den *gode smag* også skal være *sund mad*
- Væk fra opfattelsen af, at den mad, der serveres i husholdningen skal være *ordentlig* mad, og hen mod en opfattelse af, at husholdningen skal skaffe sig *anstændige* fødevarer.

Sundhed og velvære er en global trend, og fødevarernes sundhedsmæssige kvalitet er en afgørende konkurrenceparameter for stadig flere forbrugergrupper. Et godt råvaregrundlag bliver i stigende grad opfattet som en afgørende forudsætning for udvikling af sunde og velsmagende fødevarer. Hertil kommer et stort internationalt fokus på sundhedsfremmende fødevarer, hvor den globale forbruger er mindre skeptisk end den danske overfor fødevarer med aktive og funktionelle egenskaber. Danmark har et unikt udgangspunkt for at udvikle sundhedsfremmende

produkter ved brug af ingredienser fra danske virksomheder, hvor flere i dag er globalt ledende spillere i en videntung branche.